

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 30 juli 2009

MEDITATIE

De eenzaamheid!

Velen gaan op reis! Alles wordt achter gelaten. Wat kan dat betekenen voor onze ouderen. Als ze zien dat hun kinderen en kleinkinderen trekken en reizen. Als zij zien dat men zich druk maakt om iets van de wereld te zien.

Wat is deze tijd voor vele ouderen en alleenstaanden een tijd van eenzaamheid. Hun aanspraak wordt gemist. Ook bij weduwen, weduwnaars, moeders met kinderen, waar een lieve man en vader de tijd met de eeuwigheid moest verwisselen. Wat kan dan in bijzonder in deze tijd de 'wond' gevoeld worden. De 'wond' van eenzaamheid. In de avonduren als de kinderen slapen en dan geen aanspraak meer, maar dan alleen! Smartvolle wegen die beleefd moeten worden willen wij weten wat dat inhoudt. Iedereen heeft wel iets in het leven wat drukt. Elk huis heeft zijn kruis en elk hart kent zijn smart. Het kruis van de eenzaamheid is veelal een vergeten en een onbegrepen zaak! Soms zijn er grote zorgen in huis, waardoor eenzaamheid ontstaat. Te veel om op te noemen.

Want ik ben eenzaam en ellendig.

Psalm 25:16b

Toch zou het groot zijn als onder de jongens en meisjes en ouderen in deze tijd de eenzaamheid van David mocht worden beleefd. De dichter van Psalm 25 spreekt ook van eenzaamheid. Hij voelde zich alleen. Die eenzaamheid drukte hem bij dagen en nachten, waardoor hij zichzelf een hoopje ellende voelde. Want ik ben eenzaam en ellendig. David heeft waarschijnlijk deze psalm gedicht in de tijd dat hij als een veldhoen op de bergen aan het vluchten was. De verlatenheid van mensen was niet zijn grootste smart. De grootste smart was dat hij zich van de Heere verlaten wist. Dat deed hem uitroepen: want ik ben eenzaam en ellendig. Maar David was toch een kind des Heeren? Hij was toch de man naar Gods hart? Misschien denkt u

wel: hoe kan een kind des Heeren zich verlaten voelen van de Heere. In Jesaja (49:15,16) lezen wij toch: kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten. Zie, Ik heb u in beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij. Zeker, als de Heere begonnen is met Zijn werk in het hart van een zondaar dan zal Hij hem nooit begeven en verlaten. Maar dat kunnen zij niet altijd bekijken! In de waarneming van hun ziel kan de Heere zo ver weg zijn, alsof Hij nooit meer terug komt. Welk een smart geeft dat in de ziel. Zeker, er kunnen tijden zijn bij dat volk dat ze de Heere niet eens missen. Dat zij de aarde flessen gelijk zijn geworden. Maar als Gods Geest hen het gemis weer doet beleven dan wordt hun ziel overstelpt van droefheid. Dan gaat deze eenzaamheid nog veel dieper dan het zich verlaten weten van mensen. David was eenzaam en ellendig. Wie was daarvan de oorzaak? Was dat de schuld van de Heere of van zijn vijanden? Nee. In vers 7 horen wij David: Gedenk niet de zonden mijner jonkheid noch mijn overtredingen. En in vers 11: Vergeef mijner ongerechtigheid, want die is groot. Benauwdheid en droefenis was in zijn hart. Het waren de zonden die scheiding gemaakt hebben met God. De verlatenheid was Davids eigen schuld. Maar ondanks hoe David het verzondigd had ondanks wie David zelf was in Adam, de Geest des Heeren bracht David op de rechte plaats. Hij mocht als een onwaardig, schuldige aan de voeten des Heeren komen en Hem om genade smeken. Wat heeft David mogen leren? Het kan nooit meer om David. Alles verbeurd en verzondigd! Maar wij horen hem in de binnenkamer (vers 11): om Uws Naams wil. David mocht terecht komen op die plaats, dat Hij weten mocht dat de Heere aan Zijn eigen zaak en werk Zijn Naam heeft verbonden. Ziende op David was het een verloren zaak, maar David kreeg

Inhoud

- 1 Meditatie: Eenzaamheid
- 2 Bijbelstudie: een vrouw voor Izak (3)
- 3 Hoofdbedekking - Niet meer dan een traditie? (2)
- 6 De wereld in huis
- 8 Uit het leven van ds. Fraanje (6)
- 8 Van de Vluchtheuvel (2)
- 10 Boeknieuws
- 10 Kerknieuws
- 11 Berichten
- 12 Kerkdiensten

87e jaargang

Nr. 43

Een vrouw voor Izak

Genesis 24

te beleven dat de Heere voor Zijn werk instaat. Voor een doorn zal een denneboom opgaan, voor een distel zal een mirteboom opgaan; en het zal den HEERE wezen tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden. David mocht terecht komen bij die God die ondanks Davids ontrouw, schuld en afmakingen, hem liefhad met een eeuwige liefde! O, dat welbehagen Gods van eeuwigheid. Maar hoe kon de Heilige en Rechtvaardige dan nog met David van doen hebben? Hoe kan de Heere die met de zonde geen gemeenschap hebben kan, toch met schuldigen die in de Godverlating terecht zijn gekomen van doen hebben? Dat kan omdat er Eén is geweest, die Zichzelf gewillig heeft overgegeven. De Middelaar Gods en der mensen Jezus Christus is gegaan tot op het vloekhout toe. Heeft gehangen tussen de hemel en de aarde. Heeft het uitgeroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten. Opdat zij tot God zouden genomen worden, en nimmermeer van Hem verlaten worden (HA-form). Hij van God verlaten, opdat eenzamen en ellendigen weer in Zijn gemeenschap zouden kunnen delen. Wat een soeverein genadewonder, dat de Heere wil betonen van schuldigen af te weten! 't Heilgeheim wordt aan Zijn vrienden, naar Zijn vreeverbond getoond.

Opheusden,

ds. G. Pater

Geen vrouw uit Kanaän

Abrahams knecht, Eliëzer, kreeg dus de opdracht een vrouw voor Izak te zoeken. Waar moest die knecht gaan zoeken? We lezen in het vierde vers, dat Abraham tot hem gezegd heeft: 'Maar dat gij naar mijn land en naar mijn maagschap trekken, en voor mijn zoon Izak een vrouw nemen zult'.

Dus Abrahams knecht moest naar het Tweestromenland, naar Mesopotamië, nauwkeuriger gezegd: naar Haran. Daar woonde Abrahams familie. Daar was de kennis van de God van Abraham niet geheel verdwenen, al was die kennis gemengd met heidense invloeden. Abraham wilde absoluut niet dat Eliëzer een vrouw ging zoeken onder de heidense Kanaänieten.

Welke vrouw moest hij gaan zoeken? Dat liet Abraham helemaal aan zijn knecht over. Beter gezegd, dat liet Abraham aan de Heere over. Maar hij liet zijn knecht wel zweren dat hij geen Kanaänietische vrouw zou zoeken. Hij moest zijn hand leggen onder

Abrahams heup, de gebruikelijke manier van zweren in die dagen. Waarom? Uit de heup werden de nakomelingen geacht voort te komen. Door deze handeling werd gesymboliseerd dat die nakomelingen het zouden wreken als de eed niet werd gehouden. Maar met die eed stelde Abraham zijn knecht vooral ook voor het Aangezicht des Heeren. Al zou Abraham spoedig sterven, daarmee bleef zijn knecht aan die eed gebonden.

Dat moeten we altijd maar bedenken, dat we aan onze eden gebonden blijven, vooral ook die we in de kerk hebben afgelegd, bij onze belijdenis, bij ons huwelijk, bij de doop van onze kinderen, bij onze ambtsaanvaarding. De Heere zal er eens op terugkomen.

Alleen in het land der belofte

Uit heel deze geschiedenis blijkt dat Abrahams knecht de Heere vreesde. Hij legde de eed van harte af, maar hij vroeg wel aan Abraham wat er gebeuren moest, als het meisje hem niet wilde volgen naar Kanaän. Moest Izak

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:
ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:
ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1,
2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties
uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av,
N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

dan naar het land, dat Abraham op Gods bevel verlaten had? Het zou immers heel ingrijpend zijn voor een jonge vrouw om haar land en familie te verlaten en naar een vreemd land te trekken en naar een vreemde man. Maar toen de knecht die vraag stelde, werd Abraham heel fel: 'Wacht u, dat gij mijn zoon niet weder daarheen brengt. De HEERE, de God des hemels, Die mij uit mijns vaders huis en uit het land mijner maagschap genomen heeft, en Die tot mij gesproken heeft, en Die mij gezworen heeft, zeggende: Uw zaad zal Ik dit land geven; Diezelve zal Zijn engel voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon vandaar een vrouw neemt' (vers 6 en 7).

Ook dat liet Abraham zijn knecht zweren. Het zou in strijd zijn met alles wat de Heere in Abrahams leven gedaan had, het zou in strijd zijn met de belofte Gods, als Izak terug zou keren naar Mesopotamië. Abraham benadrukte tegenover zijn knecht, dat als de jonge vrouw echt niet wilde, hij dan vrij was van zijn verplichting (vers 8). Maar in geen geval mocht Izak het land, dat de Heere zelf gewezen had, verlaten.

Krediet op de Heere

Maar Abraham had daarbij ook zoveel vertrouwen op God, op de God der belofte, dat hij zijn knecht bemoedigde door te zeggen, dat de Heere Zijn Engel voor zijn aangezicht zou zenden. 'Hij zal Zijn Engel voor uw aangezicht zenden', zo sprak Abraham. Zoveel vertrouwen had hij op de Heere, Die hem nog nooit had beschaamd en Die het ook nu niet zou doen.

Hadden Gods kinderen toch meer vertrouwen op God. Er is zoveel ijdele zorg, die hen van het heilspoor doet dwalen. Er is zoveel ongelof, dat hen het uitzicht op de Heere doet verliezen. Iemand heeft eens gezegd: 'Wie op God krediet heeft, gaat nooit failiet'. Abraham had zoveel krediet op de Heere, dat hij vrijmoedig kon zeggen: 'Hij zál'. Hier zien we weer dat Abraham, ondanks al zijn zonden, toch de "vader der gelovigen" was. Hij mocht geloven, niet alleen dat de Heere een engel zou zenden, maar Zijn Engel.

De Engel des Heeren, dat was een Oudtestamentische verschijningsvorm van Christus. Het ging immers in de geschiedenissen van Abraham om de komst van Christus? We mogen zeggen dat Christus Zelf Abrahams knecht zou voorgaan! Christus Zelf

baande ook hier de weg naar Zijn komst in het vlees, eeuwen later. Daar moest ook deze geschiedenis aan meewerken.

Eliëzer mocht achter Christus aan op weg naar een vrouw voor Izak, die een moeder van Christus zou worden. Wat een wonder als Hij vooropgaat en als ik volgen mag. Achter Hem is het zo veilig. Daar leer ik de loopbaan door dit leven lopen met lijdzaamheid. Ook al gaat het door de woestijn. Ook al is het een weg met kruis aan kruis omheind.

Christus Zelf gaat voorop. Hij baant

Christus Zelf baande ook hier de weg naar Zijn komst in het vlees, eeuwen later. Daar moest ook deze geschiedenis aan meewerken.

de weg naar de grote dag van Zijn komst. Dat is in onze bedeling de Wederkomst. Dan zal Hij al de Zijnen, die Zijn voetstappen leerden drukken voor eeuwig naar ziel en lichaam thuis halen. Hoe groot was hier het geloof van Abraham. Dat geloof wordt nooit beschaamd.

Geloof dat nooit beschaamd doet uitkomen

Wat was Abrahams blijdschap? Dat Izak een vrouw zou krijgen. We kennen de geschiedenis. Na een lange reis kwam Eliëzer bij de stad van Nahor, bij een bron, een put, in de avondkoelte. Daar bad hij een gebed tot God: De vrouw, die op mijn vraag

niet alleen mij, maar ook mijn kamelen zal laten drinken, laat dat de vrouw zijn, die U voor Izak hebt bestemd (zie de verzen 10 tot 14).

Als u het gebed van Abrahams knecht leest, dan merkt u, dat hij een man des geloofs was. Hij heeft het ervaren dat de God van zijn heer Abraham ook hier werkte. In het geloof legde hij zijn opdracht als het ware voor de Heere neer. Hij is niet beschaamd uitgekomen.

Geloofden we toch meer in de kracht van het gebed. Hebben wij de Heere in alles nodig? Een afhankelijk leven, een biddend leven, is een gezegend leven. Hij had de vrijmoedigheid de Heere om een teken te vragen. Dat was geen vragen in ongelof, maar in geloof. Heere, wilt U Zelf door dat teken de vrouw aanwijzen?, zo was zijn bede. En let er dan op wat er staat: 'En het geschiedde, eer hij geëindigd had te spreken, zie zo kwam Rebekka uit'. Hier maakte de Heere waar, dat Hij antwoordt eer zij roepen. Voor hij begon te bidden, was Rebekka al op weg.

Diezelfde God leeft nog. Geloof u dat? Rebekka putte voor Eliëzer, maar ook voor zijn kamelen. Zo werd Rebekka door de Heere Zelf aangewezen. Eliëzer zal verwonderd dat alles hebben aangezien, verwonderd dat de Heere zijn weg zo voorspoedig maakte. Wie op de hoge God vertrouwt, heeft zeker op geen zand gebouwd. Geloof u dat? Waarom kunt u de Heere dan zo aan Zijn plaats laten?

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld

2

Hoofdbedekking - Niet meer dan een traditie?

Christus als Hoofd

In het eerste artikel over de hoofdbedekking van de vrouw hebben we gezien dat het hier niet zomaar om een menselijke traditie gaat. Integendeel; het gaat om een apostolische traditie. Beziëld door de Heilige Geest riep Paulus de christenen in Korinthe op hem na te volgen, zoals hij op zijn beurt een navolger van Christus was. Hij preees hen vanwege het feit dat zij vasthielden aan de inzettingen die hij had overgeleverd aan de gemeenten. Een van die inzettingen was de hoofdbedekking van de vrouw in de openbare samenkomsten van de gemeente.

In dit artikel willen we bezien wat deze hoofdbedekking te maken heeft met het Hoofd-zijn van Christus. Christus is het Hoofd van de man. Hij is ook het Hoofd van de vrouw, maar Hij betoont dat op een specifieke wijze. Hij doet dat namelijk door middel van de man. Om die reden zijn het Hoofd-zijn van Christus, het hoofd-zijn van de man en de hoofdbedekking van de vrouw onafscheidelijk met elkaar verbonden. Laten we eens nagaan hoe de apostel dat aantoonst in 1 Korinthe 11:3 tot en met 6.

Onder God en onder Christus

Het is heel opmerkelijk dat Paulus het onderwerp van de hoofdbedekking niet behandelt als een geïsoleerd thema, als een zaak die niets te maken heeft met het hart van het christelijk geloof en met het leven der genade. Hij laat zien dat er een rechtstreekse lijn loopt van dit onderwerp naar Christus; ja, naar God Zelf! Trouwens, zo benadert de apostel eigenlijk altijd de vragen die met de christelijke levenswandel te maken hebben. Hier doet hij dat ook. Hij begint zijn betoog met een uitspraak van fundamenteel belang. 'Doch ik wil dat gij weet, dat Christus het Hoofd is eens iegelijken mans, en de man het hoofd der vrouw, en God het Hoofd van Christus' (vers 3).

Hier vinden we dus de rangorde in dat hoofd-zijn: bovenaan staat God, daaronder komt Christus, vervolgens de man, en ten slotte de vrouw. God is het Hoofd van Christus naar Zijn menselijke natuur. Als de Zoon van God kon Christus zeggen: 'Ik en de Vader zijn één' (Johannes 10:30). Als Middelaar en Knecht des Heeren sprak Hij echter: 'De Vader is meerder dan Ik' (Johannes 14:28b). God is het Hoofd van Christus. Op Zijn beurt is Christus het Hoofd van de man. Iedere man dient te buigen onder Zijn gezag. En zoals Christus het Hoofd is van de man, zo is de man dat van de vrouw (zie ook Efeze 5:23). Daarom behoort een vrouw een hoofdbedekking te dragen wanneer zij komt in de vergadering van Gods gemeente.

Alleen voor getrouwde vrouwen?

Nu zegt Paulus niet dat de man het hoofd is van *elke* vrouw. Hij zegt 'dat Christus het Hoofd is eens iegelijken mans, en de man het hoofd der vrouw'. Met andere woorden, een man dient zijn plaats te kennen wanneer hij te maken heeft met de vrouw van een ander. Zij staat onder het opzicht en toezicht van haar eigen

man. Anderzijds valt het ons op dat de apostel hier geen bezittelijk voor-naamwoord bezigt, zoals hij dat wèl doet in Efeze 5:28 ('hun eigen vrouwen'). Het is treffend dat hij in 1 Korinthe 11 het bepaalde lidwoord gebruikt ('*de* vrouw'). In plaats van te zeggen: 'De man is het hoofd van *zijn* vrouw' zegt hij dus: 'De man is het hoofd van *de* vrouw'.

De gewoonte van veel baptistengemeenten in Rusland en Oekraïne om de hoofdbedekking alleen voor te schrijven in het geval van getrouwde vrouwen vindt daarom geen grond in de Schrift. Paulus wijst hier op een scheppingsordinantie die overal geldt voor mannen en vrouwen. Hij betreft zijn woorden niet uitsluitend op de verhoudingen binnen het huwelijk. Als we de lijnen doortrekken naar het kerkelijk leven, betekent dit dat een vrouw geen leiding of onderricht mag geven. Dit geldt voor *iedere* vrouw, ongeacht of ze al dan niet gehuwd is. Zij moet zich onderwerpen aan het grote Hoofd, Christus, en om Zijnentwil ook aan het kleine hoofd, de man. Als teken van haar onderwerping draagt ze een hoofdbedekking wanneer ze 'bidt of profeteert' (vers 5).

In de samenkomsten van Gods kerk behoort een vrouw haar hoofd te bedekken. Als ze dat niet doet, onteert ze haar hoofd. En als een man zijn hoofd bedekt maakt hij zich schuldig aan hetzelfde vergrijp: hij onteert zijn eigen hoofd.

Profeteren in de kerk?

Op het eerste gezicht kan vers 5 nogal wat verwondering wekken. 'Maar een iegelijke vrouw die bidt of profeteert met ongedekten hoofde, onteert haar eigen hoofd; want het is een en hetzelfde alsof haar het haar afgesneden was'. Bidden en profeteren in de kerk: werd dat werkelijk gedaan door vrouwen in de gemeente van Korinthe? En zo ja, keurde Paulus dat dan goed? In hoofdstuk 14 van deze zelfde brief zegt hij toch dat de vrouwen moeten zwijgen in de gemeente (vers 34 en 35).

Calvijn was dan ook van mening dat Paulus hier uitging van een niet bestaande, hypothetische situatie om

zodoende helderheid in de discussie te krijgen. In werkelijkheid zou de apostel zulke praktijken nooit hebben toegelaten. Anderen, waaronder Matthew Henry, nemen aan dat er uitzonderingen op de regel waren. De gave van de profetie was immers nog niet geheel uitgestorven in de begintijd van de christelijke kerk? En het geven van *profetische openbaringen* door vrouwen is toch wat anders dan het geven van *onderwijs*? Weer anderen zien in vers 5 een verwijzing naar bijeenkomsten van individuele gelovigen, ontmoetingen die een ander karakter droegen dan de officiële eredienst van de gemeente in haar geheel (zie bijvoorbeeld Handelingen 21:9). Deze laatste opvatting houdt echter geen stand in het licht van wat we gezien hebben in het eerste artikel. In 1 Korinthe 11-14 gaat het duidelijk over zaken die de openbare eredienst betreffen.

De beste verklaring lijkt te zijn dat zaken als bidden en profeteren ook op indirecte wijze kunnen plaatshebben, bijvoorbeeld als vrouwen tijdens de eredienst meezingen (de psalmen van het Oude Testament bevatten bovendien profetische boodschappen), wanneer ze in stilte meebidden met de predikant of ouderling, of wanneer ze, met aandacht luisterend naar het woord der prediker (de bedienaar van het profetische ambt) zich van harte mogen verenigen met de waarheid die daarin naar voren komt.

Hoe dan ook, het punt dat Paulus naar voren brengt is zo helder als glas. In de samenkomsten van Gods kerk behoort een vrouw haar hoofd te bedekken. Als ze dat niet doet, onteert ze haar hoofd. En als een man zijn hoofd bedekt maakt hij zich schuldig aan hetzelfde vergrijp: hij onteert zijn eigen hoofd (vers 4).

Tot oeneer van het Hoofd

Een man moet zijn hoofd daarom niet bedekken in de eredienst. Hij moet dat nalaten als hij bidt of profeteert. Hij moet dat evengoed nalaten als hij zit onder de prediking en onderwijs uit Gods Woord ontvangt. Dit is begrepen in het woord "profeteren". Uit 1 Korinthe 14:3 blijkt dat profeteren nog wat anders is dan het voorspellen van de toekomst. Profeteren is vooral stichten, vermanen en vertroosten. En gaat het juist niet om deze zaken in de prediking, ook vandaag?

Als een man zijn hoofd bedekt onder de prediking, onteert hij zijn hoofd.

Anders gezegd, hij onteert zijn *eigen* hoofd (in de letterlijke zin van het woord), maar ook zijn *geestelijk* Hoofd Christus (in de figuurlijke zin van het woord). In Gods Woord wordt het bedekken van het hoofd door de man vaak geassocieerd met schande en verdriet of zelfs met het oordeel van God (zie bijvoorbeeld Jeremia 14:3-4). Toen koning David moest vluchten voor Absalom, beklom hij de Olijfberg, 'opgaande en wenende, en het hoofd was hem bewonden' (2 Samuel 15:30a). In de samenkomsten van de gemeente dient een man het hoofd niet te bedekken omdat hij het beeld en de heerlijkheid van God is (vers 7). Hij mag dat beeld niet verduisteren.

Lang haar als een bedekking?

Nu komt iemand misschien met de tegenwerping: 'Maar *heeft* een vrouw eigenlijk wel een hoofdbedekking nodig? Heeft ze zo'n bedekking al niet van nature? Zegt Paulus zelf niet in vers 15 dat het lange haar de vrouw gegeven is tot "een deksel" of een sluier? Waarom zou ze dan ook nog een lap stof op of om haar hoofd moeten doen? Leidt dat er niet toe dat ze *twee* sluiers heeft in plaats van *één*?'

Deze vragen zijn vandaag alom te horen. Op het eerste gezicht lijkt dit argument heel logisch en aannemelijk. Voordat ik er op inga wil ik echter eerst een andere opmerking maken. Het heeft me namelijk vaak getroffen dat degenen die met dit argument komen doorgaans niet bijster consequent zijn. Als ze werkelijk geloofden in wat ze zeiden, zouden ze er immers op aandringen dat een vrouw dan ook echt lang haar moet dragen (als een sluier). Meestal doen ze dat echter niet. Dat is niet eerlijk. Het lijkt wel alsof deze redenering een handige manier is om het teken dat wijst op de onderworpenheid van de vrouw weg te werken. Wat is dat teken? Een bedekking van de natuurlijke hoofdbedekking!

Daarnaast wil ik vier redenen noemen waarom de genoemde theorie zelf niet deugt. Allereerst staat er voor de woorden 'hebbende iets op het hoofd' (vers 4) in het Grieks een uitdrukking die aangeeft dat er iets afhangt of neerhangt van het hoofd. Een tekst als Esther 6:12 maakt duidelijk dat het daarbij gaat om meer dan iemands natuurlijke haar. In de tweede plaats zijn de Griekse woorden voor "dekken" in vers 6 ("katakalupto") en voor "deksel" in vers 15 ("peribolaio") totaal verschillend. Paulus

koos deze onderscheiden woorden opzettelijk, en hij had daar ongetwijfeld zijn redenen voor.

In de derde plaats: als de uitdrukking 'met ongedekten hoofde' in vers 5 hetzelfde zou betekenen als 'zonder haar', dan heeft vers 6 zijn hele betekenis verloren. Dan zou de apostel namelijk zeggen: 'Want indien een vrouw geen haar heeft, laat ze dan ook geschoren worden'. Wat voor zin heeft het een kale vrouw te scheren? Ditzelfde geldt voor vers 4, maar dan ten opzichte van de man.

In de vierde plaats leidden de eerste christenen uit de woorden van Paulus af dat hij sprak over een "kunstmatige" hoofdbedekking die boven op de natuurlijke hoofdbedekking kwam. Kortom, het *haar* van de vrouw moest bedekt worden. Geschriften van de vroege kerkvaders alsook beeldhouwwerken uit de Romeinse catacomben zijn daarvan het kennelijke bewijs. Het is te betreuren dat veel hedendaagse vertalingen de duidelijke betekenis van dit bijbelgedeelte verdoezelen. Een voorbeeld daarvan is vertaling van dit vers in de New International Version (met daarbij de voetnoot die nog verder gaat). Het is moeilijk te begrijpen dat de eminente geleerden die aan de wieg hebben gestaan van de NIV zo'n rammelende exegese geven van 1 Korinthe 11.

Ongedekt is zedeloos?

Een ander argument dat nogal eens gebruikt wordt om het onderwijs van 1 Korinthe 11 van zijn kracht te beroven heeft te maken met zaken als cultuur en geschiedenis. Sommige verklaarders geven ruiterlijk toe dat Paulus inderdaad de vrouwen in Korinthe aanspoorde een speciale hoofdbedekking te dragen. Maar volgens hen had dit te maken met het feit dat in die dagen vrouwen niet zonder hoofdbedekking in het openbaar mochten verschijnen. Deden ze dat toch, dan ging het vaak om prostitué's. In ieder geval laadden ze met een bloot hoofd de schijn op zich dat ze in zedelijk opzicht losgeslagen waren.

Het is jammer voor degenen die met deze theorie komen dat zij op geen enkele manier te bewijzen valt. Zeker, de sluier was niet geheel onbekend in Korinthe. Soms werd zij gedragen als een pronkstuk; op andere tijden gaf zij juist uitdrukking aan verdriet (bijvoorbeeld in een periode van rouw) of was zij een teken van waardigheid (bijvoorbeeld als huwelijken gesloten werden). Niettemin was er geen enkele verplichting voor vrouwen om een sluier of hoofdbedekking te dragen in het openbaar. Dit was wel de gewoonte in plaatsen zoals Tarsus, veel oostelijker gelegen dan Korinthe. Maar een verplichting om hoofd en gezicht te bedekken, zoals die vandaag in streng-islamitische landen bestaat, was ondenkbaar in het oude Griekenland!

Niet cultuur-gebonden

Ten slotte zijn er nog de wetenschappers die beweren dat heidense vrouwen in Griekenland hun goden vereerden met het hoofd bedekt of met het gezicht verborgen in een sluier. Als dat waar is, zou het dus heel ongepast zijn dat vrouwen die tot het christelijk geloof bekeerd waren hun sluier aflegden en blootshoofds in de kerk verschenen. Mensen die zo redeneren willen eigenlijk zeggen dat het dragen van een hoofdbedekking puur een cultureel verschijnsel was. Met andere woorden, christen-vrouwen die in een andere cultuur leven of deel uitmaken van de moderne westerse samenleving zijn niet langer gebonden aan de vermaningen van de apostel in 1 Korinthe 11.

Het gevaar van deze denkwijze is die van het hellend vlak. Het is maar een klein stapje en ook andere normen en waarden in Gods Woord gaan op de helling. Wat de Bijbel leert over

homosexuele praktijken, om maar een voorbeeld te noemen, zou allemaal tijdgebonden zijn. Vandaag kunnen wij daarmee niet meer uit de voeten. Iedereen moet zelf maar uitmaken wat blijvend is. Maar zelfs hier zijn de voorstanders van deze theorie niet consequent. Als Paulus echt zou bedoelen dat een hoofdbedekking alleen in bepaalde culturen moet worden gedragen, waarom passen veel vrouwelijke zendingswerkers zich dan niet aan in gebieden als Afrika en Azië? De vrouwen in Afrikaanse kerken komen als vanzelf met een hoofddoekje of een hoed naar de kerk, en traditionele moslim-vrouwen komen doorgaans helemaal niet buiten zonder hoofdbedekking! Intussen is het nog maar de vraag of de Griekse vrouwen in de dagen van Paulus de heidense tempels bezochten met een hoofdbedekking. Sterker nog: het is volkomen uit de lucht gegrepen! Onderzoek heeft aan het licht gebracht dat bij de Grieken zowel mannen als vrouwen hun gods-

dienstige plichten deden met het hoofd onbedekt. Bij de Romeinen was precies het omgekeerde het geval: zowel mannen als vrouwen bedekten daar het hoofd. De Joden namen een tussenpositie in: mannen baden met het hoofd bedekt terwijl vrouwen dat weer niet deden.

Wat blijkt dus? Met zijn onderwijs aangaande de hoofdbedekking voor de vrouw sluit Paulus zich juist niet aan bij de een of andere cultuur. Hij sprak zoals de Heere hem te spreken gaf, zonder zich uit te leveren aan gewoonten die gangbaar waren bij een bepaald volk. De christelijke traditie botst vaak met de niet-christelijke cultuur. Het kan ook niet anders. Gods Woord is niet aan tijd of plaats gebonden. De waarheid is wel tijdbetrokken, maar niet tijd-gebonden. Ze is van alle tijden en plaatsen. Leven we daar ook naar?

(wordt vervolgd)

Lethbridge (Canada), ds. C. Sonneveld

gebeurt nu door bands die veel geluid produceren. En dan zwijgen we maar over het optreden van de artiesten. Zij doen weinig onder voor een popconcert. De bands gebruiken puur wereldse muziekstijlen en hebben daar geen probleem mee. Met elke muzieksoort kun je God prijzen, zo vinden de artiesten.

Wat is er aan de hand met de EO-Jongerendag? Het boekje van Knevel uit 1991 geeft een antwoord: "De wereld in huis". Door een werelds programma aan te bieden trekt de EO veel jongeren naar het Arnhemse Gelredomstadion. Zonder de bands zou de dag niet zoveel publiek trekken. De meesten van de jongeren, zo zeggen ze zelf, komen niet voor de toespraken, maar voor de artiesten.

Het klinkt niet zo vriendelijk, maar de EO-Jongerendag is gewoon een werelds feest met een godsdienstig sausje. Dit jaar werd de dag voor het eerst 's middags en 's avonds gehouden. Dat betekent wel een stapje dichterbij Gods dag! Er zit nog maar een nachtje –hoe laat waren de jongeren uit alle delen van het land thuis?– tussen de snoeiharde muziek van de bands en de psalmen die in de kerk worden gezongen. Is het vreemd dat jongeren op zo'n manier van de kerk vervreemden? In de kerk is het tenslotte maar 'saai' en 'sombor' vergeleken met de uitbundige sfeer van de EO. Als de wereld in huis wordt gehaald, helpt de EO mee om de kerken uit te hollen.

Kijkcijfers

Binnen het omroepstelsel draait haast alles om kijkcijfers. Programma's die onvoldoende luisteraars en kijkers trekken leggen het af en worden niet meer uitgezonden. Binnen dit stelsel functioneert ook de EO. De omroep wil de missie hoog houden om het Evangelie te verkondigen, maar in de praktijk is daar niet zoveel ruimte voor, zeker niet tijdens de piekuren van de dag waarop veel tv wordt gekeken. Om tijdens die uren uit te zenden moet de omroep programma's maken die ook wereldse mensen aanspreken. Programma's dus die opzien baren, die aantrekkelijk zijn, die de moderne mens prikkelen om te kijken.

Twee daarvan haalden het nieuws. Eén is een serie over de dood die eind vorig jaar werd aangekondigd. Een oud geel Fiatje met een blankhouten doodskist erop ging het land door om zo gesprekken over de dood uit te lokken. Bekende Nederlanders kregen de

De wereld in huis

De EO-Jongerendag ligt al weer even achter ons. Het is één van de momenten waarop de EO sterk in de belangstelling staat. Dat gebeurde het achterliggende half jaar wel vaker. De uitspraken van Andries Knevel over de scheppingsdagen en de schorsing van medewerker Arie Boomsma zorgde voor flink wat commotie. Is er een rode draad te bespeuren in deze gebeurtenissen? En wat betekent dat voor onze verhouding ten opzichte van de EO?

In 1991 schreef de toenmalige EO-directeur Andries Knevel het boekje "De wereld in huis". Daarin schreef hij over het tv-gebruik in christelijke kringen. De resultaten waren onthutsend. 'Alles wat God verboden heeft en waar 's zondags in de kerk tegen gewaarschuwd wordt, wordt in de week kritiekloos bekeken', zo vatte Knevel zijn bevindingen samen. Ondanks de sombere berichten ging de EO door om op televisie haar boodschap te laten zien. In het riool

van de wereld wil de omroep de parels van Gods Woord niet weghalen. De omroep heeft immers een missie: Jezus bekend maken aan een verloren wereld. Lukt dat de omroep ook?

EO-Jongerendag

Op zaterdag 13 juni werd de jaarlijkse EO-Jongerendag gehouden. Ook deze dag staat in het verlengde van de visie van de EO. Enkele tienduizenden jongeren worden elk jaar bereikt met een mix van samenzang, toespraken en het optreden van artiesten. De jongerendag werd voor de 35^e keer gehouden.

Presentator van het eerste uur Jan van den Bosch vertelde in het RD dat de sfeer tijdens de dag wel wat veranderd is. De eerste keren werden er nog onberijmde psalmen gezongen. Er was een koor met orgelbegeleiding. Inmiddels zijn de psalmen verdwenen uit het programma. Of zou er mogelijk nog eens één gezongen worden? De begeleiding van de zang

gelegenheid om voor de camera hun eigen kist te versieren. Op een luchtige manier werd het onderwerp aan de orde gesteld. 'De dood hoort bij het leven en mag dus een onderwerp zijn voor gesprek', zo motiveerde de presentator.

Als we zo'n programma even op ons in laten werken, huiveren we. Moet de dood op zo'n manier een plaatsje krijgen in een tv-programma? Is het besef weg dat een doods-kist een stille getuige is dat iemand in de eeuwigheid is? Eeuwig wel of eeuwig wee? Noemt de omroep zo'n tegenwerping muggenzifterij? Of geeft het boekje van Knevel uit 1991 antwoord: "De wereld in huis."

Prikkelend

Een programma dat mogelijk nog meer opzien baarde, is "40 dagen zonder seks". Echt een thema om de kijkcijfers op te krikken. Opnieuw kreeg het programma een warme aanbeveling van de omroep. Ook dit past in de missie, zodat mensen gaan nadenken over het onderwerp seksualiteit.

Nu is dat laatste hard nodig, maar de manier waarop is wel van groot belang. Is het niet wrang dat het programma gepresenteerd werd door een EO-medewerker die zelf samenwoont en die zichzelf –schaars gekleed– leende voor een fotoreportage in een homoblad? De EO heeft de actie van zijn medewerker 'afgestraft' met een schorsing die later flink werd ingekort. Boomsma mag zijn gang weer gaan met een tweede seizoen van zijn programma. 'Juist omdat we weten van Jezus' liefde durven wij de wereld op deze wijze in te stappen', zei hij zelf in een interview met het RD.

Onstellend toch, als zelfs bij zulke prikkelende programma's de Naam van de Middelaar erbij gehaald moet worden. Zijn er geen grenzen meer? Of zijn dit allemaal vruchten wanneer de titel van Knevels boek het doen en laten van de EO doortrekt?

Scheppingsdagen

Over het programma waarin Andries Knevel onderuit ging, kunnen we kort zijn. In het kader van het Darwinjaar deed Knevel nogal forse uitspraken over de scheppingsdagen. De schepping in zes dagen behoort niet meer tot zijn overtuiging. Publiekelijk betuigde hij nadien zijn excuses dat hij zijn achterban zo geschokt had. Dat willen we graag aanvaarden. Blijft wel staan dat Knevels opvatin-

gen over de scheppingsdagen behoorlijk opgeschoven zijn. Hoe komt dat? Is hij beter na gaan denken over de Bijbel, of laat hij zich meer leiden door wat de wetenschap op zijn bordje legt? Nu is dat laatste niet gering. Studenten aan universiteiten hebben het moeilijk als ze willen blijven geloven in wat we lezen in Genesis 1. De wereld van de wetenschap rekent niet alleen radicaal af met zes scheppingsdagen, maar met het hele geloof dat God hemel en aarde uit niets heeft voortgebracht.

Het lijkt erop dat Knevel ook de wereld van de wetenschap in huis heeft gehaald. Zelf is hij niet bang

**"De wereld in huis"
geldt niet alleen voor het
medium televisie. De titel
is breder toepasbaar.**

voor een hellend vlak, zo geeft hij aan. 'Iedere dag dat ik studeer, word ik een stukje geloviger', legde hij uit. En toch, als we de deuren openzetten voor de wereld, komt deze er wel in en niet meer uit. "De wereld in huis" geldt niet alleen voor het medium televisie. De titel is breder toepasbaar.

Remonstrants

De EO beseft zelf ook dat er allerlei veranderingen zijn geweest. Maar de missie en de boodschap zijn hetzelfde gebleven, zo horen we de directie keer op keer verzekeren. Wat is die missie? 'De liefde van God zichtbaar maken', zo verwoordde EO-directeur Jaap Kooij onlangs. Zijn collega-directeur Arjan Lock voegde eraan toe: 'Het Evangelie van Jezus Christus handen en voeten geven'. De directeuren –beiden afkomstig uit de Gereformeerde Gemeenten– geloven stellig dat de omroep deze drijfveer heeft en zal houden. Hoe vertaalt zich dat in de praktijk?

Het klinkt vervelend, de EO is er niet blij mee, maar het vertaalt zich steeds maar weer in een oppervlakkige remonstrantse boodschap. De voormalige EO-voorzitter ds. A. van der Veer verweet het RD eens dat ze het

verwijt van arminianisme in stand houdt. Wel, het 'verwijt' is niet meer dan een nuchtere vaststelling. Of is de boodschap van de laatste EO-Jongeredag niet remonstrants? 'Het enige wat je moet doen, is je hart openstellen', zo zei spreker Henk Stoorvogel tot de vele duizenden jongeren. Hij vervolgde: 'Als je zegt: 'Jezus, ik wil achter U aan', ga je zo staan'.

Zijn toespraak sluit naadloos aan bij wat de EO al vele jaren verkondigt: Jezus stierf voor alle mensen, wie de stap in het geloof zet, is gered. Je komt naar voren, je meld je bij het Nazorgteam, zij bidden voor je en heten je welkom in de 'familie van God', zoals het genoemd wordt. Remonstrants? De remonstranten zouden geschokt zijn als het Evangelie zo populair werd verwoord als de EO dat doet!

Spiegel

De boodschap van de EO-Jongeredag is in 35 jaar niet veranderd, zo stelde oud-presentator Van den Bosch. Hij zou wel eens gelijk kunnen hebben. Zou dat de reden zijn dat er binnen onze gemeenten altijd een grote huiver is geweest voor de EO? Ik citeer uit de Saambinder van 19 oktober 1972 waar ds. R. Boogaard een stukje over de EO schreef. Kort en bondig schreef hij: 'De grondslag van de EO deugt evenmin'.

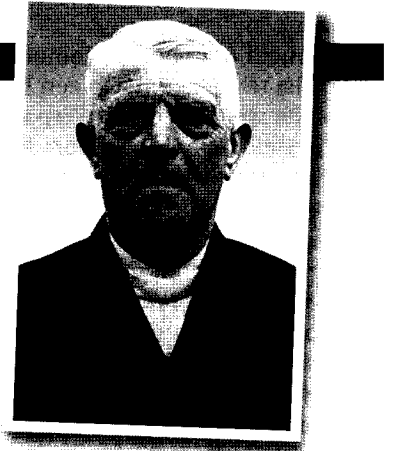
Het slot van het artikel is nog steeds de moeite waard om te overdenken. Ds. Boogaard waarschuwt daar voor de listen van de satan die niet alleen met puur wereldse programma's mensen meesleept naar het eeuwig verderf, maar ook met 'zogenaamde evangelische programma's'.

Maar hij houdt ook zichzelf de spiegel voor, een spiegel die na bijna 37 jaar nog actueel is: 'Waar komt het vandaan dat de wereld zo de overhand onder ons krijgt? Is het niet omdat er zo weinig waarachtige beleving is van de praktijk der godzaligheid? Zo weinig een wandel in de tere vreze Gods? Zo een in velerlei opzichten een gelijkvormig worden aan de wereld? Daardoor wordt de Heilige Geest bedroefd en daarom gaat er zo weinig kracht uit van het werk Gods'.

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

Uit het leven van ds. J. Fraanje

Tijdens zijn verblijf in Barneveld maakt ds. Fraanje zowel de crisisjaren als de Tweede Wereldoorlog mee. Daarnaast herdenkt hij op 10 november 1937 zijn 25-jarig ambtsjubileum. Tijdens deze dienst spreekt hij over 2 Korinthe 2:14: 'En Gode zij dank, Die ons allen tijd doet triomferen in Christus, en den reuk Zijner kennis door ons openbaar maakt in alle plaatsen'. Met bewogenheid wijst ds. Fraanje op Gods trouw tegenover zijn ontrouw.

'In de nacht die achter ons is, heeft het God behaagd mij om drie uur uit mijn slaap te doen ontwaken en ik ben tot kwart over vijven in mijn kamer alleen geweest. Daar is veel gebeurd. Ik zag mij zover van huis, van de praktijk van de godzaligheid af; praatte wel óver 't geloof, maar in de praktijk was ik het veelal kwijt. Daar heeft het God behaagd tot mij over te komen. O, Barneveld, wie ben ik voor mijn vrouw en kinderen, voor de gemeente en voor de kerkenraad? Wie heeft het zo verzondigd als ik, dat gij mij hebt kunnen en willen dragen? Barneveld, kerkenraad, leraars, nadeemaal God mij zo onmiddellijk riep tot het leraarsambt, heb ik mij wel eens tegen de middelen gesteld, maar de Heere heeft het mij vergeven. Hier sta ik, broeders, mijn medebroeders, hier sta ik, alles is verzondigd, maar God heeft mij gewassen en geheiligd en gereinigd in het eeuwig bloed en de gerechtigheid. O, die laatste nacht, wat is God mij weer meegefallen. Zo een albederver, zo een alverzondiger'. Zes jaar later, op 6 oktober 1943, herdenkt ds. Fraanje 25 jaar aan de gemeente van Barneveld verbonden te zijn en bedient hij het Woord uit Johannes 19:30m: 'Het is volbracht'. In zijn inleidend woord roemt hij opnieuw de trouwe zorg van God over hem en de zijnen.

'Ik ben nu bijna 65 jaar, heb 35 jaren gepreekt en sta nu 25 jaar in uw midden. Wat moet ik zeggen? Wie ben ik en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt? Maar door de genade Gods ben ik die ik ben. Tot op

de dag van vandaag moet ik zeggen: Het zijn de goedertierenheden des Heeren dat wij niet vernield zijn. Zijn getuigenis en Zijn besluiten heb ik leren kennen. In het verbond der genade wordt God verheerlijkt. Er is veel gebeurd in die 25 jaar in de kerk, het land, de staat, de school, en ik mag wel zeggen: De mensen hebben veel in mij verdragen; ik ben op de vleugelen Gods gedragen. Ik heb wel eens uitgedrukt: Wie is ooit de kansel beklommen als ik? Ik heb me wel eens verzet tegen de middelen, maar dat heb ik bekend voor God en mensen. En nu sta ik hier. Ziende op die 25 jaren, dan moet ik zeggen: Ik roem in God; ik prijs 't onfeilbaar woord; ik heb het zelf uit Zijnen mond gehoord'.

Op 20 oktober 1948 volgt opnieuw een herdenkingsdienst, ditmaal ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag en zijn 40-jarig ambtsjubileum. Deze keer spreekt hij over Titus 1:2: 'In de hope des eeuwigen levens, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft vóór de tijden der eeuwen, maar geopenbaard heeft te zijner tijd'. Ook tijdens deze dienst klinkt er in zijn woorden iets persoonlijks door.

'O, die daden Gods! Ik ben nu zelf een oude man van zeventig jaar. Werd geboren in de wereld, in Nederland, in Zeeland, Zuid-Beveland, in het

dorpje Biezelinge. Mijn vader en moeder waren eenvoudige, arme mensen. Op een zondag zei de dokter tot mijn vader: 'Man, dat worden twee doden, moeder en kind'. Toen brak mijn vader voor het eerst uit in openbaar gebed, waarna de dokter zei: 'Fraanje, nu leven ze allebei'. Ik moest geboren worden om mens te zijn, wedergeboren worden om kind en knecht te zijn. Ik werd geboren onder de oordelen en nu sta ik nog onder de oordelen, maar ik mag er boven kijken. Daar Boven leeft mijn Koning, Jezus Christus, de eeuwige en enige Koning van Zijn Kerk. (...) Ik ben van nature maar een voorwerp geweest voor de hel, maar God heeft mij bij de aanvang en in beginsel tot een meubelstukje voor de hemel gemaakt'.

Ontroerend is het als de predikant een ogenblik vooruit mag kijken. 'Ik ben wel blij dat ik vandaag zeventig jaar mag worden, maar toch is het niet mijn blijdsdag. Mijn stervensdag zal mijn blijdsdag zijn en de jongste dag is mijn bruiloftsdag. Kom, Heere Jezus, kom!'

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Van de Vluchtheuvel

De Vluchtheuvel biedt hulp bij psychosociale problemen. Ze gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten. In vier bijdragen worden enkele onderdelen van het werk nader toegelicht. Deze week deel 3, over gezinsproblemen

Piet en Arja zijn tien jaar getrouwd en hebben vier kinderen in de leeftijd van 9, 7, 4 en 2 jaar. Aan de buitenkant lijkt het allemaal goed te gaan. In werkelijkheid loopt het niet goed tussen Arja en haar dochter Michelle

*van negen jaar. Michelle heeft een sterk eigen willetje en Arja vindt het moeilijk om hiermee om te gaan. Vooral als Michelle boos wordt en een grote mond opzet voelt Arja zich machteloos. Zij wordt dan ook boos en vaak krijgt Michelle dan een paar flinke klappen van haar en moet ze de rest van de middag op haar kamer blijven zitten. Beiden worden hier heel verdrietig van en Arja is niet in staat om de negatieve spiraal met haar dochter te doorbreken. Ten einde raad zoeken ouders hulp bij De Vluchtheuvel. *)*

Bij De Vluchtheuvel komen veel hulpvragen binnen van jongeren die vastlopen. Maar ook melden ouders zich regelmatig bij De Vluchtheuvel aan om hulp. Vaak gaat het dan al een hele periode niet goed binnen het gezin. Het kan dan gaan om problemen met jongere kinderen, maar ook om problemen met de pubers of met nog oudere kinderen. Ouders hebben dan al van alles geprobeerd om het goed te krijgen en trekken ten einde raad aan de bel om hulp.

Op tijd hulp vragen

Hulpvragen is niet altijd gemakkelijk. En zeker niet voor ouders. Zij voelen zich machteloos en kwetsbaar, ook in hun ouderschap. Ze vragen zich dan af: Hoe zal de hulpverlener reageren? Heb ik het als ouder wel goed gedaan? Er is moed voor nodig om je aan te melden, want je laat een derde dan immers in je eigen keuken kijken. Het is ook goed als ouders op tijd aan de bel trekken. Hoewel het niet altijd gemakkelijk is, je neemt op dat moment verantwoordelijkheid voor jezelf en voor je gezin.

De Vluchtheuvel is er niet op uit om te veroordelen. Ons doel is om deze ouders en kinderen te helpen, zodat de relaties gaan verbeteren.

Rugzak

Tijdens de intake met Piet en Arja wordt aandacht besteed aan de achtergrond van beiden. Belangrijk voor de hulpverlener is dan om te weten uit welk gezin beiden komen en wat ze in hun leven hebben meegekregen aan fijne dingen, maar ook aan verdrietige dingen. Het gaat er niet om, zoals wel gezegd wordt, om in het verleden te gaan wroeten. Maar veel zaken uit je eigen opvoeding en je eigen voorgeschiedenis draag je mee en draag je ook weer over in de opvoeding van je eigen kinderen. Daarom is het belangrijk om te weten

wat er in je rugzak zit. Want opvoeding is overdracht. En wat er in jouw rugzak zit, draag je bewust of onbewust ook weer over op je kinderen. Vaak wil je dat niet, maar het gebeurt gewoon.

Ieder van ons draagt een rugzak met zich mee. Daarin zitten fijne dingen, maar ook verdrietige dingen. Bij fijne dingen kun je bijvoorbeeld denken aan: het goede huwelijk dat je ouders hebben of hadden, de goed vriendschappen die je in het leven hebt opgedaan, de godsdienstige opvoeding die je ouders je hebben meegegeven, het goede contact met je broers en zussen, enzovoorts.

Maar er kunnen ook verdrietige dingen in je rugzak zitten. Je kunt dan denken aan: de ruzie die je ouders met elkaar hadden, pestervaringen op school, vroeg overlijden van één van de ouders, ziekte van een broer of zus waar veel aandacht naar uitging, enzovoorts. Vooral in onze kind- en jeugdijaren is de bagage die dan je rugzak ingaat bepalend voor de rest van je leven. Omdat je in die periode volop in je ontwikkeling zit. Gelukkig hoeven negatieve dingen niet perse negatief uit te werken in je leven.

Belangrijk is echter wel om deze dingen onder ogen te zien en er op een goede manier mee om te gaan. Het is zo belangrijk om je ervan bewust te zijn wat jij weer doorgeeft aan jouw kinderen en hoe je die dingen aan je kinderen doorgeeft. Want ook de rugzak van jouw kind wordt weer gevuld met bagage. Daar zou je toch het liefst de mooiste en meest waardevolle dingen in willen stoppen?

Aan de slag

In de hulpverlening is het vaak hard werken. Er moeten gevoelige dingen worden besproken, zaken onder ogen worden gezien. Maar ook moet er worden geoefend om, vaak met vallen en opstaan, toe te werken naar een andere benadering.

In gesprek met Piet en Arja blijkt dat Arja als kind veel gepest is op school. Ze heeft zich als kind vaak machteloos gevoeld en heeft een sterk negatief zelfbeeld ontwikkeld. In werkelijkheid kan Arja niet tegen haar dochter Michelle op. Het eigen willetje van haar dochter geeft Arja net zo'n machteloos gevoel als vroeger tijdens het pesten. En dat maakt haar boos. Dus de pijn zit hem niet in het gedrag van Michelle, maar in het feit dat Arja haar verleden onvoldoende verwerkt heeft. Ze voelt als het ware

de pijn die ze als kind zo vaak ervaren heeft. En vanuit die pijn reageert ze op Michelle.

Tijdens de begeleiding besteden we veel aandacht aan de inhoud van de rugzak van Arja. Kijken in je rugzak betekent ook je pijn onder ogen durven zien. En dat is verwerken. En door die verwerking leert Arja uiteindelijk weer verantwoordelijkheid te nemen als vrouw, maar ook als moeder. In de gesprekken met De Vluchtheuvel leert ze anders te reageren op het gedrag van Michelle, wat maakt dat het heftige gedrag van Michelle afneemt.

Christelijke hulp

Als ouders heb je een verantwoordelijkheid naar je kinderen toe. Zowel in materieel en emotioneel opzicht als in geestelijk opzicht. Je kinderen zijn gedoopt en daarmee heb je voor God en Zijn gemeente de belofte afgelegd om je kind(eren) op te voeden in de vrede des Heeren. Daar mogen ouders op worden aangesproken. Maar ook kinderen, zeker als de kinderen ouder worden, mogen aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid. Hoe moeilijk een situatie ook kan zijn, het blijven je ouders en zij verdienen daarmee ook het respect van hun kinderen.

In situaties van mishandeling en misbruik ligt dit thema erg gevoelig. Er is vaak een lange weg van therapie nodig voordat het beschadigde kind zover kan komen om zijn ouders toch enigszins de plek te geven die de Heere van hen vraagt. Het is een onderdeel van de christelijke hulp die De Vluchtheuvel biedt om ook daarvoor aandacht te hebben. Het kan voor kinderen een hele worsteling zijn om een antwoord te vinden op de vraag hoe ze vorm kunnen geven aan het gebod: 'Eert uw vader en uw moeder'.

Opvoeden, een hele verantwoordelijkheid. Dat kun je als ouders alleen met de hulp en in afhankelijkheid van de Heere. De Vluchtheuvel helpt graag om daar invulling aan te geven.

De Vluchtheuvel heeft dagelijks spreekuur voor aanmelding en advies. Telefoon: 0348-489999.

(wordt vervolgd)

Joke Zwerus, maatschappelijk werker

**) De namen zijn gewijzigd en de situatie is onherkenbaar gemaakt.*

BOEKENNIEUWS

**"Allemaal gereformeerden",
door Andries Knevel;
uitg. Kok, Kampen, 2009,
ISBN 978 90 435 1599 3,
117 blz. € 15,00.**

Gereformeerden heb je in soorten, dat kan iedereen duidelijk zijn. In 1973 verscheen het boekje "Tien keer gereformeerd". Inmiddels is er één gereformeerde (althans zich gereformeerd noemende) kerk opgeheven, maar zijn er ook weer wat kerken bijgekomen. Andries Knevel voerde met vertegenwoordigers van elk van die kerken een radiogesprek. Die gesprekken zijn inmiddels in boekvorm uitgegeven.

De versplintering van de gereformeerde gezindte die hierin openbaar komt, stemt onmiskenbaar tot droefheid. Allereerst vanwege de grote verschillen in opvattingen. Wat dat betreft is er alle reden om de titel van het boekje van een vraagteken te voorzien: Allemaal gereformeerden? Vervolgens vanwege de kerkelijke verdeeldheid van hen die 'de noodzakelijkheid van een persoonlijke doorleving van zonde en genade in de weg van de waarachtige wedergeboorte en bekering benadrukken', om te citeren uit de bijdrage die ds. A. Vergunst destijds schreef in de bundel "Tien keer gereformeerd". Dat zou toch niet zo moeten zijn.

Ds. G. de Fijter, preses van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland, die de rij van gesprekken opent, vindt dat alle gereformeerden in de Protestantse Kerk thuishoren. 'We moeten samen sterk staan in dit geseculariseerde land! Maar als je al in die termen wilt spreken, is dan niet in de eerste plaats van belang dat die kerk zich laat leiden door Gods Woord? 'Het is grote nonsens om te denken dat in de PKN alles mag', zo stelt hij. Maar hoe zit het dan met ds. K. Hendrikse, die niet gelooft in het bestaan van God? En daarin staat hij niet alleen. Een op de vijf hervormde predikanten twijfelt aan het Godsbestaan.

De Nederlands gereformeerde ds. J. Mudde vindt dat de kerken van gereformeerde signatuur behoorlijk sektarisch zijn. Dat men bijzaken tot hoofdzaken maakt. Gelukkig gaan kerken steeds

meer terug 'naar de hoofdzaak: Jezus Christus en die gekruisigd'. Maar als je de ontwikkelingen bij de Nederlands gereformeerden gadeslaat, valt te vrezen dat ze daar juist wat wezenlijk is, namelijk de persoonlijke doorleving van zonde en genade in de weg van de waarachtige wedergeboorte en bekering, al lang kwijt zijn.

Ouderling I.A. Kole uit Berkenwoude fungeerde als vertegenwoordiger van de Gereformeerde Gemeenten. Door Knevel wordt hij nogal onder vuur genomen als het gaat om de vraag of er in zijn kerkverband een ruim aanbod van genade is voor iedereen, zonder de voorwaarde dat je eerst verbroken en verbrijzeld moet zijn. Terecht wijst Kole erop dat de Heere ook het voorbereidende werk doet. Wezenlijk is, zo stelt hij, dat een mens door de kennis der zonde gebracht wordt aan de voet van het kruis.

Voor de Hersteld Hervormde Kerk werd het gesprek gevoerd met dr. W. van Vlastuin. Hij vindt dat we ons principieel niet moeten neerleggen bij de kerkelijke verdeeldheid. Op de Haamstedeconferentie en op de Apeldoornse universiteit ontmoet hij broeders van de Christelijke Gereformeerde Kerken met wie hij van harte eensgezest is. Hij komt ook wel eens broeders tegen van de Gereformeerde Gemeenten waar hij goed mee door één deur kan. En met de plaatselijke

vrijgemaakte collega kan hij het eveneens goed vinden.

In de kring van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland was B. J. van Vreeswijk, scheikundeleraar aan het Van Lodensteincollege, bereid het gesprek met Knevel te voeren. Uiteraard komt dan 1953 aan de orde. Het aanbod van genade 'is voorwaardelijk, de belofte is alleen voor Gods kerk, alleen voor de uitverkorenen', aldus Van Vreeswijk. Maar is daar vanuit de Dordtse Leerregels niet meer van te zeggen? Hij moet ook toegeven dat je dat standpunt bij de oudvaders echt maar heel sporadisch tegenkomt.

Zo geeft het boek een beeld van de opvattingen in de verschillende zich gereformeerd noemende kerken. Hier en daar zijn er wat slordigheden. Bijvoorbeeld wanneer dr. Van Vlastuin spreekt over de voor het gereformeerd belijden wezenlijke volgorde van schepping, verlossing en zondeval. Dat zal hij toch anders bedoeld hebben.

In zijn slotbeschouwing ziet Knevel weinig kansen voor kerkelijke herenigingen. Wel is er sprake van een herkenning en samenwerking over kerkmuren heen. Hij signaleert daarbij verschillende circuits. Soms overlappen die elkaar, soms staan die ver van elkaar af. Dat is ook begrijpelijk. Er gaat heel wat voor gereformeerd door, wat het in de grond van de zaak niet is. Dan weet men niet meer van de noodzakelijkheid van een persoonlijke doorleving van zonde en genade in de weg van de waarachtige wedergeboorte en bekering, om nogmaals ds. Vergunst aan te halen. Er is dan geen geestelijke herkenning en dan kan er ook geen kerkelijke toenadering en eenwording zijn.

Apeldoorn, C.S.L. Janse

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Middelharnis, Nieuwdorp, Rheden en Terwolde-de Vecht:
kand. K. Boeder te Enkhuzen.

AANGENOMEN

Naar Terwolde de Vecht:
kand. K. Boeder te Enkhuzen, die

bedankte voor alle overige op hem uitgebrachte beroepen.

PASTORIEZORGEN EN -VREUGDE Afscheid

Op zondagavond 5 juli heeft onze geliefde medebroeder **ds. A. Bac**, wegens verhuizing naar Moerkapelle, afscheid genomen van de gemeente van Bode-

graven. Bijna 28 jaar heeft onze broeder in Bodegraven gewerkt en gewoond. Hij heeft al die jaren met liefde mogen dienen. Vele malen is het Woord bediend. Naar de begeerte van zijn hart is Christus uitgestald in Zijn dierbaarheid en noodzakelijkheid. In het pastoraat mocht hij voor velen een herder zijn. In 2001 moest ambtelijk afscheid worden genomen. De emeritaataanvraag moest plaatsvinden vanwege gezondheidsomstandigheden. Dit was voor onze broeder en zijn vrouw niet eenvoudig. Zij bleven echter in Bodegraven wonen. Ook dit gaat nu veranderen. Moerkapelle is de nieuwe woonplaats geworden. Het betekende een afscheid van de gemeente van Bodegraven. Daaraan werd aandacht gegeven in de zondagavonddienst van 5 juli. Ouderling Uijl heeft op eenvoudige wijze verteld hoe ds. Bac in de gemeente gewerkt heeft. Hij memoreerde van de getrouwheid in het pastoraat en de worsteling en blijdschap in de verkondiging van het Woord. Diaken Bac heeft namens de familie een dankwoord uitgesproken. Besloten werd met het zingen van Psalm 72:11: 'Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen..' Zo mag het leven in het hart van onze geliefde medebroeder. Hij moet zeggen dat het aan zijn kant altijd met veel tekorten was. Maar met de Heere komen we niet beschaamd uit. Hij geve bij alle veranderingen de rust in Christus 'Die gisteren en heden Dezelfde is, en in de eeuwigheid'. De Heere gedenke ds. Bac en zijn vrouw in de nieuwe woonplaats, die hen vanuit het verleden niet onbekend is.

Hun nieuwe adres is:
fam. A. Bac
Moerdijkhof 9
2751 EN Moerkapelle.

Al geruime tijd zijn er zorgen rondom de gezondheid van **mevr. Van der Net-de Gier**. Na de operatie aan haar knie, nu bijna drie jaar geleden, heeft zij veel pijn en nam haar gezondheid steeds verder af. Bij het laatste onderzoek heeft de specialist vast moeten stellen dat zij de ziekte van Kahler heeft. Er zijn dus grote zorgen in het gezin van onze broeder vanwege de gezondheid van zijn vrouw. Inmiddels is een begin gemaakt met een chemokuur. De Heere moge de behandelingen zegenen. Dat in deze moeilijke weg ervaren mag worden dat de Heere de Getrouwe en de Almachtige is. Deze genade wensen we mevr. Van der Net en onze broeder van harte toe.

In de pastorie van Hendrik-Ido-Ambacht is op 29 juni een dochter geboren. Ze heeft als naam gekregen: Lydia Hanna. We willen het gezin van onze broeder

Josse van harte feliciteren. De Heere geve dat hun dochttertje als een Lydia en een Hanna mag zijn. Het zal de grootste blijdschap zijn voor onze broeder en zijn vrouw. De Heere gedenke het gehele gezin en doe ervaren: 'Israël hope op de HEERE; want bij de HEERE is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing' (Ps. 130:7).

ds. C. Neele

DANK VOOR MEDELEVEN

Langs deze weg wil ik de lezers van ons kerkelijk orgaan mededelen weer thuis te zijn gekomen uit het ziekenhuis te Leuven, waar ik na een ingrijpende operatie drie weken ben verpleegd. Vanuit een diepe crisis heeft God mijn lot gewend en volgde een spoedig herstel. De kwade tumor is geheel weggenomen en preventieve nabestralingen vinden plaats, alsook de nodige revalidatie wegens functieverlies van mijn rechtervoet. Vóór 1 oktober mag ik nog geen ambtelijk werk verrichten.

In deze drukwegen betoonde de HEERE van me af te weten. Psalm 27 vers 7 berijmd en 1 Joh. 1 vers 7b waren als een stok en een staf die mij vertroostten door het dal van de schaduw van de dood. Dan is een ziekenhuis als een Bethel, een huis Gods.

Zeer veel medeleven mocht ik ontvangen. Zo wordt er iets ervaren van de gemeenschap der heiligen. De Heere trekke verder met mij en mijn vrouw op en stelle me op Zijn tijd weer in Zijn dienst, naar het uitzien van mijn hart.

Met hartelijke groet uit de Thoolse pastorie,

ds. C. de Jongste

MEDEDELING DEPUTAATSCHAP BUITENLANDSE KERKEN

Ds. H. Hofman, predikant van onze zus-

Ook zijn de gordijnen voor de Theologische School met hart en ziel gemaakt en geleverd.

tergemeente te Sioux Center (U.S.A.), hoopt in Nederland te zijn van 18 t/m 26 augustus. Hij zal enkele preekbeurten vervullen. De afspraken hiervoor zijn reeds gemaakt. Wij wensen hem en zijn vrouw een goede reis en een gezegende tijd in ons midden. In het bijzonder wensen wij mevrouw N. Hofman de sterkte des Heeren toe in de zorgen over haar gezondheid.

ds. W. Harinck, secretaris.

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK 2009

Pag. 335, **gemeente URK**.
Predikant: ds. J. van Belzen, De Noord 5,
8321 BA Urk, tel. 0527-68 39 55.

BERICHTEN

BIJeenKOMST CONTACTGROEP AUTISME HELPENDE HANDEN

Op **zaterdag 12 september** houdt de Contactgroep Autisme haar jaarlijkse bijeenkomst in Woerden voor ouders van kinderen met een stoornis binnen het autistisch spectrum. U wordt van harte

uitgenodigd om deze bijeenkomst bij te wonen. Het thema is "Grenzen stellen aan kinderen met autisme".

Mw. H.L. Groenendijk en mw. S.C. van den Enden, beiden van de Stichting Gereformeerde Jeugdzorg (SGJ), zullen dit onderwerp inleiden. Ook is er tijd om

met elkaar van gedachten te wisselen. Kinderopvang is aanwezig. Vanaf 9.30 uur staat de koffie klaar, het programma begint om 10.00 uur. Er zal een bijdrage gevraagd worden in de onkosten. Voor meer informatie en opgave kunt u bellen of e-mailen naar dhr. H. Trouwborst, 010-451 97 92 of h.trouwborst@kpnplanet.nl. De laatste nieuwsbrief van de contactgroep kunt u terugvinden op: www.helpendehanden.nl/newsletter/overview

BOEKENNIEUWS

De juiste prijs van het in De Saambinder van 18 juni jl. gerecenseerde boek "Wonderlijk verhoogd" 100 jaar Gereformeerde Gemeente Tholen 1906-2006, met voorgeschiedenis 1834-1906, is € 32,50.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

KERKDIENSTEN

ZONDAG 2 AUGUSTUS 2009

Aagtekerke 8.45, 11.00 uur en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Alblasersdam 9.30 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden; Amsterdam-Noord 18.00 uur kand. Boeder; Andijk 19.00 uur ds. Heijkamp; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Kleppe; Arnhem 16.30 uur ds. Kattenberg; Barendrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Beekbergen 15.00 uur ds. Van Manen; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Bodegraven 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Verweij; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Den Helder 10.00 en 16.00 uur stud. Baaijens; Deventer 18.00 uur ds. Melis; Dinteloord 18.30 uur stud. Visser; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 15.00 uur ds. J. Karels; Dordrecht 10.00 uur leesdienst en 15.30 uur ds. W.J. Karels; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Eindhoven 10.00 en 16.30 uur ds. Karens; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 10.00 uur ds. J. Karels en 15.00 uur ds. De Wit; Enter 9.30 en 18.30 uur ds. Van Aalst; Ermelo 18.30 uur ds. F. Mulder; Goes 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Goudswaard 15.00 uur ds. Pater; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenpolder 9.30 uur en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur leesdienst; Groningen 10.00 uur ds. P. Mulder; Haam-

stede 10.00 uur ds. Vreugdenhil en 15.00 uur ds. De Heer; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Hoogeveen 9.30 en 19.00 uur ds. Beens; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Kamperland 14.00 uur ds. Van Krimpen; Kapelle-Biezeling 9.30 uur en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 14.30 uur ds. Hakvoort en 18.30 uur ds. C. Harinck; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Hoogerland; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Leerdam 15.30 uur ds. Verschuure; Lelystad 9.30 uur ds. Kattenberg en 17.00 uur ds. P. Mulder; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Marknesse 14.30 uur ds. P. Mulder; Meliskerke 9.30 uur en 19.00 uur ds. Moens en 14.30 uur leesdienst; Melissant 10.00 en 18.30 uur ds. P. Blok; Middelburg-Centrum 9.30 uur en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Belzen; Mijdrecht 19.15 uur ds. Van der Net; Moerkapelle 9.30 uur ds. Paul; Naaldwijk 19.00 uur ds. Driessen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 14.30 uur ds. Moens; Nieuwer ter Aa 19.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nijkerk 9.30 en 14.30 uur ds. F. Mulder; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Oostburg 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Oosterend-Texel 11.30 en 16.30 uur (in de Maartenskerk) stud. Maljaars; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. Hogchem; Opperdoes 10.00 uur kand. Boeder en 19.00 uur stud. Baaijens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Pater; Oude-

mirдум 9.00 (eigen gemeente) en 11.00 (gasten) en 14.30 (eigen gemeente) en 18.30 uur (gasten) ds. Schot; Poederoyen 9.30 uur ds. Joosse; Rhenen 10.00 en 17.30 uur kand. Van Rijswijk; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Rijssen-Noord 9.30 uur en 18.30 uur ds. Van Die-ren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-Zuid 9.30 uur en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.00 uur ds. Golverdingen; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. Paul; Rotterdam-Centrum 14.30 uur ds. De Leeuw; Scherpenisse 9.30 uur en 18.30 uur ds. Bakker en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 uur ds. Driessen (H.D.); Sint Annaland 9.30 en 14.00 uur ds. C. Harinck; Sint Philipsland 9.30 en 15.00 uur stud. Visser; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Stad aan 't Haringvliet 14.30 uur ds. Bakker; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Melis; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Urk 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Utrecht 16.00 uur ds. Labee; Veen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Gunst; Vlissingen 9.30 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 uur en 18.00 uur (H.D.) ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Van Krimpen; Westzaan 15.30 uur kand. Boeder; Wierden 14.00 (in Herv. Kerk Hoge Hexel) en 19.00 uur (in Herv. Kerk, Tabor, Wierden) kand. Bredeweg; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. Van Belzen; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckevelde; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

DINSDAG 4 AUGUSTUS 2009

Borssele 19.30 uur ds. Hogchem; Enter 19.30 uur ds. Verweij (in de Ger. Kerk, Rijssenseweg); Genemuiden 19.30 uur ds. Van Manen; Kamperland 19.30 uur ds. Schipper; Oudemirdum 19.30 uur ds. Brugge; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. Driessen; Uddel 19.30 uur ds. Mouw.

WOENSDAG 5 AUGUSTUS 2009

Aalburg 19.30 uur ds. Kleppe; Brakel 19.30 uur ds. Tuinier; Drachten 19.30 uur ds. Beens; Emmeloord 19.30 uur ds. De Wit; Herkingen 19.30 uur ds. Moens; Hoogeveen 19.30 uur ds. Tanis; Middelburg-Zuid 19.30 uur ds. W.J. Karels; Naaldwijk 19.45 uur ds. Bakker; Nieuwdorp 19.30 uur ds. Van Belzen; Nieuwer ter Aa 19.45

uur stud. G.W.S. Mulder; Oosterend-Textel 19.00 uur stud. Maljaars (Eigen kerkgebouw); Poederoyen 19.30 uur kand. Bredeweg; Rhenen 19.30 uur ds. Verschuure; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Hakvoort.

DONDERDAG 6 AUGUSTUS 2009

Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. De Wit; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. De Heer; Ouddorp 19.30 uur ds. Hakvoort; Poortugaal 19.30 uur ds. Hoogerland; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Verweij.

VRIJDAG 7 AUGUSTUS 2009

Yerseke 15.15 uur ds. Van Krimpen (huw. bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 26 JULI 2009

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

J.vr. (24) zoekt, i.v.m. werk, per 1 oktober 2009 **woonruimte** in **Puttershoek** of omgeving.
Tel. 06-23881498.

In- en verkoop van **Theologische-** en **aanverwante boeken**

Boekhandel en Antiquariaat Versprille

Noordweg 9a, Krabbendijke,
Tel.: 0113-502004 / 06-49497862

Maandag en dinsdag gesloten.

bram en de boog
brentz en de kip
op zoek naar het Kind
Petrus en de haan
de sprong in de beek
€ 7,50 per deel

€ 3,50
Wat moeder vertelde
Om voor te lezen vanaf 6 jaar.
Om zelf te lezen vanaf 8 jaar.

Uitgeverij en Boekhandel

Postbus 213 - 3850 AE Ermelo - tel. 0341-563310 Fax 0341-493055
www.delezerboeken.nl - e-mail: delezer@kliksafe.nl

ADVERTENTIES

Het Deputaatschap voor de Emerituskas van de Gereformeerde Gemeenten heeft met leedwezen kennis genomen van het overlijden van haar deputaat

De heer A. van der Bijl

Vanaf 2006 tot heden had hij zitting in ons deputaatschap.

De Heere gedenke de achtergebleven familie in dit grote verlies. Bovenal heilige Hij deze roepstem aan ons aller hart.

Namens het Deputaatschap Emerituskas: Ds. P. Melis, 2e voorzitter
Mr. C.G. Dijkstra, secretaris

Barneveld, 23 juli 2009

REVOKE
I www.revoke.nl
E info@revoke.nl
T 0184-642253

*Reformatorische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen*

Voor het leveren en leggen van **natuurstenen- en keramische vloeren**. Alleen eerste klas kwaliteit en steeds de laagste prijs. Tegelzettersbedrijf **J. Slingerland**, 0184-611917.

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.
Schoonhovens Silverhuys B.V.
Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904
Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

Begrafenisonderneming STAM

Planetenlaan 26, 2957 SN Nw.Lekkerland
Tel. 0184 - 685240. - Geen crematies -

Zorg...
Respect...
Aandacht...
Geen crematies...

Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland

Begrafenisverzorging
Tel. 0118-616012 of 0113-342304

'Uit de Bron'

het Oude en Nieuwe Testament compleet
in 7 delen met 450 vertellingen.

Op duidelijke en leerzame wijze brengt C. van Rijswijk de vertellingen tot de kinderen.
De sprekende illustraties verduidelijken de tekst.
Compleet € 159,00; per deel € 26,00

De inrichter voor Kerk, School en Kantoor

Showroom: Marconistraat 13, 4461 HH Goes
 Postadres: Postbus 36, 4400 AA Yerseke
 T 0113 57 29 07 F 0113 57 38 73
 E info@piethoekman.nl M 06 53 15 47 11

HOEKMAN
GOES - YERSEKE

Christelijke begrafenisverzorging
De Bruijn

Voor een meer eervolle begrafenisverzorging in de provincie Utrecht en de regio's Gouda en Hilversum.
 Tel. 0346-281711.
 Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

HOUTSNIJWERK
Ook teksten in div. modellen.
 G. van den Dikkenberg, Munnikenweg 11, 3905 MD Veenendaal.
 Tel./fax 0318 540252.

Koeling in uw Kerk(gebouw)
 Voor elk probleem? Bel AKTIE
 Tel: 010-4517471
 CO2 metingen
Advies en installatieburo
 Voor een vrijblijvende offerte
 aktie@kliksafe.nl

Dorst
 BEGRAFENISVERZORGING

Molenpad 4
 4696 BP Stavenisse
 Telefoon: 0166 69 74 38
 Mobiel: 0610 64 28 07

Wij verzorgen alléén begrafissen

Begrafenisonderneming
De Floe

Delkant 8 - 5311 CJ Gameren
 Tel. 0418 - 56 21 74

Voor Leerdam en omstreken
 J.H. van Panhuis 06 - 51 52 31 03

www.begrafenisondernemingdekloe.nl

BARNEVELDSE BEGRAFENISVERENIGING

Voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begrafenis in Barneveld en omstreken.

- geen CREMATIE
- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- opgave van lidmaatschap

G. de GROOT
 Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
 3774 JW Kootwijkerbroek
 Tel.: 0342-441812

Te koop gevraagd:
THEOLOGISCHE BOEKEN
 Antiquariaat Den Hertog
 dhr. G.J. Zwoferink
 Elzenkade 6, 3992 AC Houten,
 Tel. 030-6346681

 BOEKEN EN MUZIEK VAN DER BOOM
 Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
 Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20

STENEN VLOEREN
 ook voor kerkvloeren

de grootste keus!

Grote showroom van 1200 m²
 700 Soorten tegels en natuursteen in voorbeeldvloeren
 Montage door eigen vakmensen
 Met of zonder vloerverwarming
 Acties? Bij ons altijd scherpe prijzen!

KROON
 VLOEREN IN STEEN

www.kroonvloereninsteen.nl

'n Helder geluid!

Lagarde

De geluidssystemen van Lagarde, helder en krachtig.

Bel (0341) 37 57 57 voor meer informatie.

De Laatste Zorg
 Begrafenisverzorging
 Joop van Dijk Joh.zn.

- Geen crematies.
- Begrafenis verzorgen wij geheel naar wens van de familie.
- Gespecialiseerd in thuisopbaring.
- Wij verzorgen begrafenis in elke plaats waar u wenst.
- Ook als u niet of elders verzekerd bent.

Burg. ten Veldestraat 22 M 06-20 36 10 34
 8281 ZS Genemuiden F 038-385 87 66
 T 038-385 42 30 E info@delaatstezorg.nl
 I www.delaatstezorg.nl

Vakantie op Texel

De Verrassing.nl
 Veertien accommodaties, waaronder acht bungalows en vijf nieuwe chalets.

De Noordel
 Park achter De Verrassing. Vijf luxe bungalows met veel privacy.

De Noorderhoeve.nl
 Twee vakantiehuizen voor zorgvakanties. Ook uitermate geschikt voor minder validen.

Boeken? Bel 0222 31 89 06

KLASSE MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels
is hoofddealer van:

**Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn**

tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingsstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Te huur gev.: zelfst. woonruimte
in **Gouda** voor 2 pers. (v).
Tel.023-5845251.

Lastminute Zuna bij Rijssen
laatste vak. bungalow's vanaf
21 aug. met hoge korting.
Tel 0548-512790 of kijk op
www.vakantieoordholsappel.nl

BEGRAFENISVERZORGING KINA 010 - 458 31 12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

Wij verzorgen alleen begrafenissen.

HARKES *Persoonlijke zorg
voor uw begrafenis*

Telefoon (0172) 21 21 22
Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
*Wij verzorgen alleen begrafenissen
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden*

Aankomend studente aan de
universiteit Wageningen zoekt
kostadres/kamer in Wageningen
of directe omgeving.
Joanne Hoogerland, 06-12042201

Te koop: Op een fraaie hoeklocatie
staat onze z.g.a.n., vrijst. woning, op
een perc. van ca. 565 m2 in het mooie
Lingedorp **Geldermalsen** aan de W. de
Zwijgerweg. Bw.jr. 1998, met een verzorgde
en veel privacy biedende tuin.
Bovendien is al het wooncomfort op de
beg. grond gesitueerd zoals een ruime
slaap- en badkamer. Royale hal en flinke
woonk. Met erker en gashaard,
woon- en bijkeuken met deuren naar
de aangebouwde garage en terras.
Dit maakt deze ruime woning (ca. 650
m3) geschikt voor o.a. een flink gezin.
Veel ruimte op de 1e verd. + bergzolder.
Goede bereikbaarheid van div. scholen
en kerken en verbindingen met
openbaar vervoer. Desgewenst direct
te aanvaarden.
Vraagprijs nu € 515.000,- k.k.
Meer info tel. 0345-571274.

KRAAMZORG

THUIZORG

RST Zorgverleners.
800 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg,
wijkzorg, gespecialiseerde
verzorging, verpleging,
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

*Identiteit
Kwaliteit!*

Tel. (0342) 42 23 24

Buro: Kuntzelan 27 • Postbus 154
1770 AD Bannoerwolde • Fax: 0342-42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Begrafenis Verzorging Tollenaar
Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - Geen crematies

Handen van de kerk wereldwijd

**Dominicaanse
Republiek**
Gezondheidszorg

Darfur
Noodhulp

Papua
Alfabetisering

Peru
Aandacht en liefde
voor straatkinderen

Zuid-Afrika
Strijd tegen HIV / Aids

Help mee!

- Steun ons werk met een gift
- Nodig ons uit voor een gemeenteavond of op vereniging

HANDEN VAN DE KERK
**Bijzondere
Noden**

GIRO 307447 Woerden

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING IN BIJZONDERE NODEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN
Houttuinlaan 7 • 3447 GM Woerden • T 0348 48 99 10 • E bijzonderenoden@cbgg.nl • I www.bijzonderenoden.nl

begrafenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 460509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

I.v.m. overpl. Kon. Marechaussee
Apeldoorn z.s.m. kosthuis gez.
voor enkele dagen p/wk. inf.
Fam. M. Kriekaard. Tel. 079-3211707

Er nog even tussenuit in rustige omgeving? Te huur mooie gezellige **vakantiewoning in Borssele (ZLD)**. Van alle gemakken voorzien, o.a. (vaat) wasmachine, rolstoelvriendelijk. Ook voor senioren. Met grote tuin. Voor 2-6 pers. Meer info: 06-46715178.

De Valk in het buitengebied an Lunteren. Bosrijke omgeving. Een rustig gelegen en **gezellig ing. vak.won.** Tel. 0318-461624. Vrij wk 35, na 39 (ook tijdelijk mogelijk).

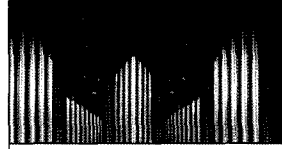
De Vluchtheuvel

De Vluchtheuvel, biedt hulp bij psychische noden, opvoedingsvragen, verliesverwerking, huwelijks- en gezinsproblemen. Spreekuur iedere werkdag van 10.00 uur tot 12.00 uur: 0348-489999 of www.stichtingdevluchtheuvel.nl.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR
Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw - restauratie - overplaatsing - onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

Neem voor meer informatie contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (040) 435 44 35

Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten

Familie/vakantiehuis op de Hunsrück (Duitsland).

Zeer mooie ligging in een rustig dorpje (Schlierschied) ± 25 km vanaf de moezel en ± 25 km vanaf de Rijn. 25 slaappleatsen, onderverdeeld in 3 appartementen. Ook per appartement te huur Grote eetzaal, recreatiezaal en tuin. Tel: 0577462038/ 0620735340.

Begrafenisonderneming Treur

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
www.begrafenisondernemingtreur.nl
info@begrafenisondernemingtreur.nl

Bed en breakfast in eigen sfeer.

Op de rand van Zeeland en Brabant. Mooie kamer met ruim zicht, aan het water. Prijs €22,50 p.p.p.n. Tel. 06-46495898 of Lincy@kliksafe.nl

Rust en ontspanning in de prachtige Eifel! Ruime appartementen te huur. Inl.: 0118-606707 en www.huizesolagratia.nl.

twee
nieuwe
delen

Historische verhalen

Op 'NAAR BUITEN' verschijnt:

Verlost van Spaanse banden
R. Hoogerwerf-Holleman

Er zal er een samenkomst worden gehouden in de zakkendragery van Delfshaven. Maar de Spanjaarden eisen er inkwartiering. Claes en zijn vriend Wouter gaan de mensen waarschuwen dat de kerkdienst nu in de boerderij van oom Wijnand zal plaatsvinden. Na de kerkdienst wordt er op de

deuren gebonkt...

Dit verhaal met veel historische gebeurtenissen speelt zich af tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) met Spanje. Ook geschikt als kijkboek door veel prachtige platen. **13,95.**

Een zwakke dienstknecht

Uit het leven van ds. JC Philpot
Jan de Kok

Joseph Charles Philpot wordt op jonge leeftijd ernstig ziek maar mag, tegen ieders verwachting in, weer herstellen. Hij komt terecht in Ierland en komt daar tot bekeering. Hij wordt predikant te Stadhamp-ton. Omdat hij zich in de Engelse staatskerk niet meer thuisvoelt, sluit hij zich aan bij de Bijzondere Baptisten.

Illustraties en foto's herinneren aan de deze rijkbegenadigde predikant. Voor alle leeftijden. Zeer geschikt als (voor)leesboek. **13,95.**

Reeds verschenen in de serie 'Historische verhalen':

- **In dienst van de Koning**
A. Vogelaar - van Amersfoort
Uit het leven van ds. G.H. Kersten
- **Het Hoge Huis van Sion**
R. Hoogerwerf-Holleman
De watersnood van '53 op Schouwen
- **De Milde Hand**
R. Hoogerwerf-Holleman
Tweede Wereldoorlog in de Alblasserwaard

Wanneer u zich abonneert op de serie 'Historische verhalen', ontvangt u de reeds eerder verschenen delen ook voor de prijs van 9,95 per deel.

uitgeverij en boekhandel
'de Ramshoorn'

Lange Vorststr. 21 Goes
(0113) 221909
Schuutseshop Kruiningen

www.ramshoorn.nl

Bestelbon

- Ja**, ik bestel hierbij de volgende delen:
- ex. Verlost van Spaanse banden, à 13,95
 - ex. Een zwakke dienstknecht, à 13,95
 - ex. In dienst van de Koning à 13,95
 - ex. Het Hoge Huis van Sion à 13,95
 - ex. De Milde Hand à 13,95

- Ja**, we nemen een abonnement op deze serie voor 9,95 per deel met uitzondering van
- In dienst van de Koning
 - Het Hoge Huis van Sion
 - De Milde Hand

Naam

Adres

Postcode

Woonplaats

Telefoonnr.

U kunt deze bon, in een envelop zonder postzegel, zenden aan: **De Ramshoorn, Antwoordnummer 860, 4460 WB Goes**

Wij verzorgen begravenissen (geen crematies) op de gehele Veluwe, in Kampen e.o. en in Rijsen e.o.

Begrafenisverzoorgers:

G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o. T 0341-253813
Kampen e.o. T 06-53363828
Rijsen e.o. T 0548-540053
overige plaatsen en b.g.g. T 0577-401689

Begrafenisverzorging Vos

Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
tel. 0577-401689